

**นโยบายระดับชาติและแผนปฏิบัติการ
ด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565**

กลุ่มงานแรงงานหญิง เด็ก และเครือข่ายการคุ้มครองแรงงาน
กองคุ้มครองแรงงาน
กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
กระทรวงแรงงาน

คำนำ

กระทรวงแรงงาน โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน มอบหมายให้ศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดทำโครงการศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2563 พร้อมทั้งจัดทำนโยบายระดับชาติและแผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 สำหรับใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565

นโยบายระดับชาติและแผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 นับเป็นแผนแม่บทฉบับที่สามที่มีลักษณะแตกต่างจากแผนฉบับที่หนึ่งและสอง กล่าวคือ เป็นแผนปฏิบัติการระดับที่ 3 มีลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งจัดทำขึ้นโดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ 2 สู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ นอกจากความแตกต่างด้านรูปแบบของแผนแล้ว ระยะเวลาการนำแผนฉบับนี้ไปปฏิบัติยังมีระยะเวลาเพียง 2 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับช่วงเวลาของแผนระดับที่ 2 ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2563 ทั้งนี้ จะได้มีการปรับระยะเวลาการจัดทำแผนเป็น 5 ปี ในระยะต่อไป

แผนฉบับนี้มุ่งแก้ปัญหาความเข้าใจเรื่องการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง ประชาชนทั่วไป นานาชาติ และองค์การระหว่างประเทศ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างพัฒนาโลกและระบบการดำเนินงาน เพื่อสร้างความยั่งยืนให้แก่การดำเนินงานด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เพื่อนำไปสู่เป้าหมายลดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย และขจัดให้หมดไปจากสังคมไทยในท้ายที่สุด

สารบัญ

หลักการและเหตุผล	1
การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติ	
เพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2563	2
จุดแข็ง-จุดอ่อน การดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติ	
เพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2563	6
สถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในประเทศไทย	7
นโยบายระดับชาติและแผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565	14
นโยบายการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565	14
แนวคิดการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565	14
แผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565	16
แผนปฏิบัติการป้องกันการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	16
แผนปฏิบัติการช่วยเหลือ ค้ำครอง และบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกใช้แรงงาน	
ในรูปแบบที่เลวร้าย	19
แผนปฏิบัติการบูรณาการและพัฒนาระบบและกลไกการจัดการใช้แรงงานเด็ก	
ในรูปแบบที่เลวร้ายและการสื่อสารสาธารณะ	21
ภาคผนวก	23
แผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565	24

นโยบายระดับชาติและแผนปฏิบัติการ ด้านการจัดการใช้แรงงานเด็ก ในรูปแบบที่เลวร้าย ปิงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565

หลักการและเหตุผล

ปัญหาแรงงานเด็กของประเทศไทยเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มองค์กรต่างๆ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศมาโดยตลอด ความพยายามในการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2544 เป็นผลให้ประเทศไทยมีพันธผูกพันต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญา ซึ่งในมาตรา 6 ของอนุสัญญาฯ ระบุว่าประเทศสมาชิกต้องกำหนดและปฏิบัติตามแผนดำเนินการเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็กโดยถือเป็นภารกิจสำคัญเร่งด่วน

กระทรวงแรงงาน โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จัดทำนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปิงบประมาณ พ.ศ. 2552-2557 ซึ่งถือเป็นแผนแม่บทฉบับแรก และนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปิงบประมาณ พ.ศ. 2558-2563 เป็นแผนแม่บทฉบับที่สอง

นโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปิงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 นับเป็นแผนแม่บทฉบับที่สาม ที่มีลักษณะแตกต่างจากแผนฉบับที่หนึ่งและสอง กล่าวคือ เป็นแผนปฏิบัติการระดับที่ 3 มีลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำขึ้นโดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับที่ 2 สู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

กระทรวงแรงงาน โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน มอบหมายให้ศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดทำโครงการศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2563 พร้อมทั้งจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 สำหรับใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานการขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติ เพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2563

การวิเคราะห์ประเมินผลการดำเนินงานทำโดยการจัดกลุ่มโครงการ/กิจกรรมตามวัตถุประสงค์และจัดกลุ่มโดยรูปแบบการดำเนินงาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การวิเคราะห์โดยจัดกลุ่มโครงการ/กิจกรรมตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่โครงการมุ่งหวังจะป้องกัน สร้าง ส่งเสริม หรือพัฒนา โดยจำแนกวัตถุประสงค์การดำเนินงานออกเป็น 3 กลุ่มประกอบด้วย

1. กลุ่มเป้าหมาย หมายถึง กลุ่มเด็กที่โครงการมุ่งส่งเสริมหรือพัฒนาศักยภาพและให้ความรู้ ความเข้าใจเพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย รวมทั้งการคุ้มครอง แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เมื่อตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

2. สภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็ก ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ผู้ประกอบการ ฯลฯ ซึ่งโครงการมุ่งให้ความรู้ ความเข้าใจ เพื่อลดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

3. กลไก หมายถึง กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ข้อมูล หน่วยงาน บุคลากร และอาสาสมัคร ฯลฯ ที่ปฏิบัติงานหรือเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

การวิเคราะห์โดยจัดกลุ่มโครงการ/กิจกรรมตามรูปแบบการดำเนินงานซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1. รูปแบบการดำเนินงานเชิงป้องกัน หมายถึง การดำเนินงานโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดหรือขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย โดยการให้โอกาสทางการศึกษา การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กแก่เด็กและครอบครัวรวมทั้งผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ซึ่งนำไปสู่การลดอุปสงค์ (Demand) ของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายจากผู้ประกอบการ และลดอุปทาน (Supply) ของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายจากเด็กและครอบครัว

2. **รูปแบบการดำเนินงานเชิงรับ** หมายถึง การดำเนินงานโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครอง แก่ไข บำบัด ฟันฟู ผู้ตกเป็นเหยื่อการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

การวิเคราะห์โดยพิจารณาวัตถุประสงค์การดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมควบคู่กับรูปแบบของโครงการ/กิจกรรม จะได้ภาพของโครงการ/กิจกรรมที่มีรายละเอียดดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายเชิงป้องกัน** เป็นโครงการ/กิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์มุ่งพัฒนาศักยภาพ และส่งเสริมความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก เพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ซึ่งนำไปสู่การลดอุปทาน (Supply) ของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

2. **กลุ่มเป้าหมายเชิงรับ** เป็นโครงการ/กิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์คุ้มครอง แก่ไข บำบัด และฟันฟู กลุ่มเป้าหมายเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

3. **สภาพแวดล้อมเชิงป้องกัน** เป็นโครงการ/กิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความรู้ และความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ผู้ประกอบการ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็กให้มีความปลอดภัยจากการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ซึ่งนำไปสู่การลดอุปสงค์ (Demand) ของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

4. **สภาพแวดล้อมเชิงรับ** เป็นโครงการ/กิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ผู้ประกอบการ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็กที่เหมาะสมสำหรับการคุ้มครอง แก่ไข บำบัด ฟันฟู เด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

5. **กลไกเชิงป้องกัน** เป็นโครงการ/กิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์พัฒนาศักยภาพ ส่งเสริมความรู้ หรือปรับปรุงกลไกการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ได้แก่ กฎหมาย หน่วยงาน บุคลากร อาสาสมัคร ข้อมูล เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่หรือนำมาใช้ปฏิบัติหน้าที่ ป้องกันการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. **กลไกเชิงรับ** เป็นโครงการ/กิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์พัฒนาศักยภาพ ส่งเสริมความรู้ หรือปรับปรุงกลไกการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ได้แก่ กฎหมาย หน่วยงาน บุคลากร อาสาสมัคร ข้อมูล เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่หรือนำมาใช้ปฏิบัติหน้าที่การ คุ้มครอง แก่ไข บำบัด ฟันฟู เด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หมายเหตุ: เนื่องจากนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2563 ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2558 และคณะรัฐมนตรีรับทราบ เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2558 ข้อมูลการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายตามแผนที่นำมาใช้วิเคราะห์ จึงเป็นข้อมูลการดำเนินงานระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2563 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการนำนโยบายและแผนระดับชาติฉบับนี้มาปฏิบัติ

ตารางที่ 1 สรุปผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2563 ตามวัตถุประสงค์/รูปแบบ

หน่วย: โครงการ/(ร้อยละ)

ยุทธศาสตร์	จำนวนโครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์/รูปแบบ					
		กลุ่มเป้าหมาย		สภาพแวดล้อม		กลไก	
		ป้องกัน	รับ	ป้องกัน	รับ	ป้องกัน	รับ
1. การป้องกันการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	190 (38.8)	86	0	68	0	36	0
2. การช่วยเหลือและคุ้มครองแรงงานเด็กจากการทำงานในรูปแบบที่เลวร้าย	75 (15.3)	8	22	12	1	14	18
3. การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ	121 (24.7)	7	4	49	1	47	13
4. การพัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคีเครือข่าย	78 (15.9)	17	2	20	0	35	4
5. การพัฒนาระบบบริหารจัดการและการติดตามประเมินผล	26 (5.3)	0	1	2	0	22	1
รวม	490 (100.0)	118 (24.1)	29 (5.9)	151 (30.8)	2 (0.4)	154 (31.4)	36 (7.4)

สรุป

ภาพรวมการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2563 พบว่า โครงการ/กิจกรรมกลไกเชิงป้องกัน มีการดำเนินงานมากที่สุด จำนวน 154 โครงการ (ร้อยละ 31.4) รองลงมาคือ โครงการ/กิจกรรมสภาพแวดล้อมเชิงป้องกัน จำนวน 151 โครงการ (ร้อยละ 30.8) และโครงการ/กิจกรรมกลุ่มเป้าหมายเชิงป้องกัน จำนวน 118 โครงการ (ร้อยละ 24.1) โดยโครงการ/กิจกรรมสภาพแวดล้อมเชิงรับมีการนำไปดำเนินงานน้อยที่สุด จำนวน 2 โครงการ (ร้อยละ 0.4)

การดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2563 ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานเชิงป้องกันที่เป็นงานประจำของหลายๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิภาพแก่เด็กและเยาวชน มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่让孩子เข้าสู่การทำงานในรูปแบบที่เลวร้ายทุกรูปแบบ เช่น การจัดการศึกษาในระบบ โรงเรียนแก่เด็ก การรณรงค์ให้ความรู้เรื่องการใช้แรงงานเด็กและการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย การส่งเสริมการทำงานที่มีคุณค่า (Decent Work) การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่/เจ้าพนักงาน ฯลฯ

การดำเนินงานที่มุ่งต่อกลไกการดำเนินงาน เช่น เจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน อาสาสมัคร กฎหมาย กฎระเบียบ ฯลฯ ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานในรูปแบบเชิงป้องกัน เช่น การพัฒนาศักยภาพ การให้ความรู้เจ้าพนักงานและบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ฯลฯ แต่การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างหรือพัฒนากลไกและระบบที่เป็นการทำงานเชิงรุกเพื่อสร้างความยั่งยืนของระบบ และเป็นสาระสำคัญในข้อเสนอแนะขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ และกระทรวงแรงงานของสหรัฐอเมริกา เช่น การตรา/ปรับปรุงกฎหมาย ปรับปรุงกฎระเบียบ การเพิ่มจำนวนบุคลากร ฯลฯ กลับมีอยู่จำนวนน้อย ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้ต่างชาติมองว่าประเทศไทยมีพัฒนาการในการดำเนินงานด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายไม่มากนัก

สำหรับยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรเครือข่าย ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการดำเนินงานไม่มากนักควรให้ความสำคัญในการดำเนินงานในระยะต่อไป เนื่องจากภารกิจการป้องกันแก้ไขและจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายไม่สามารถทำให้สำเร็จได้โดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ต้องเป็นภารกิจร่วมกันของหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการสร้างสวัสดิภาพแก่เด็กทุกหน่วยงาน

การดำเนินยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาระบบบริหารจัดการและติดตาม ที่มีวัตถุประสงค์พัฒนาระบบบริหารและพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย มีการดำเนินงานน้อยที่สุด ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและประสิทธิภาพให้กับระบบการแก้ไขป้องกันการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทย จำเป็นต้องมีระบบการดำเนินงานและระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ

จุดแข็ง-จุดอ่อน การดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติ เพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558-2563

จากการจัดเก็บข้อมูลจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานแก้ไขป้องกันการใช้
แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย พบจุดแข็ง-จุดอ่อน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 จุดแข็ง-จุดอ่อน

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. มีหน่วยงานจำนวนมากทั้งภาครัฐ เอกชน และ องค์กรพัฒนาเอกชน ทำงานด้านสวัสดิภาพเด็ก จำนวนมาก	- ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาคี เครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานจัดการใช้ แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย - บุคลากรในหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบ ที่เลวร้ายขาดความเข้าใจเรื่องการใช้แรงงานเด็ก ในรูปแบบที่เลวร้าย
2. มีกฎหมาย ระเบียบ วิธีปฏิบัติ จำนวนมาก เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก	- ขาดการบูรณาการ ทบทวน กฎหมาย ระเบียบ วิธีปฏิบัติ ให้เป็นระบบ - การดำเนินงานจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่ เลวร้ายไม่มีการจัดทำคู่มือสำหรับผู้ปฏิบัติงาน ใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน
3. มีบุคลากรจำนวนมากปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก	- ขาดการบูรณาการบุคลากรที่ทำหน้าที่คุ้มครอง สวัสดิภาพเด็ก เช่น พนักงานคุ้มครองเด็ก พนักงานตรวจแรงงาน อาสาสมัครแรงงาน อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ฯลฯ
4. มีข้อมูลของหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวกับ การดำเนินงานด้านสวัสดิภาพเด็กในด้านต่างๆ จำนวนมาก	- ขาดการบูรณาการข้อมูลที่มีอยู่ให้เป็นระบบ เดียวกัน
5. มีองค์ความรู้จำนวนมากด้านการคุ้มครอง สวัสดิภาพเด็กที่ได้จากการดำเนินงานของภาคี เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง	- ขาดการจัดการความรู้และรวบรวมองค์ความรู้ ให้เป็นระบบ และสามารถเผยแพร่แก่ผู้เกี่ยวข้อง นำไปใช้ได้
6. มีคณะกรรมการระดับชาติเพื่อจัดการใช้แรงงาน เด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	- ขาดคณะทำงานเพื่อผลักดันนโยบายในระดับ จังหวัด

สถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2561 สำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมมือกับกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน สํารวจการทำงานของเด็กอายุ 5-17 ปี ในประเทศไทย โดยการสนับสนุนด้านเทคนิค จากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization: ILO) เพื่อให้เป็นไปตาม มาตรฐานสากล ซึ่งการสำรวจดำเนินการพร้อมกันทั่วประเทศระหว่างเดือนกรกฎาคม-กันยายน 2561 โดยใช้ครัวเรือนตัวอย่างชุดเดียวกับการสำรวจสภาวะการทำงานของประชากร จำนวน 83,880 ครัวเรือน เก็บรวบรวมข้อมูลได้จำนวน 73,499 ครัวเรือน คิดเป็นการตอบร้อยละ 95.7 ในจำนวนนี้ พบว่าเป็นครัวเรือนที่มีเด็กอายุ 5-17 ปี อาศัยอยู่ด้วยจำนวน 26,673 ครัวเรือน สรุปผลการสำรวจ ได้ดังนี้¹

ผลสำรวจเด็กอายุ 5-17 ปี ของประเทศไทยพบว่า มีจำนวน 10,470,738 คน เป็น เพศชาย 5,344,588 คน หรือร้อยละ 51.0 ของเด็กทั้งหมด เพศหญิง 5,126,150 คน หรือร้อยละ 49.0 ของเด็กทั้งหมด เป็นเด็กทำงานเพียง 408,679 คน หรือร้อยละ 3.9 ของเด็กทั้งหมด เป็นเพศ ชายมากกว่าเพศหญิง (ชายร้อยละ 4.8 หญิงร้อยละ 2.9 ของเด็กทั้งหมด) เมื่อจำแนกเด็กทำงานตาม กลุ่มอายุจะพบว่าส่วนใหญ่อายุ 15-17 ปี หรือร้อยละ 2.9 รองลงมาอายุ 13-14 ปี และอายุ 5-12 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.6 และ 0.4 ของเด็กทั้งหมดตามลำดับ เมื่อพิจารณาเด็กทำงานที่เข้าข่ายเป็นแรงงาน เด็กพบว่ามีจำนวน 176,699 คน (ร้อยละ 1.7 ของเด็กทั้งหมด) เป็นเพศชายร้อยละ 2.4 เพศหญิง ร้อยละ 1.0 ของเด็กทั้งหมด

1. ลักษณะทั่วไปของเด็กทำงานอายุ 5-17 ปี

เด็กทำงานจำนวน 408,679 คน สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. การเรียนและทำงาน

เด็กทำงานไปด้วยเรียนหนังสือไปด้วยมีจำนวน 216,937 คน คิดเป็นร้อยละ 53.1 ของเด็ก ทำงาน เด็กทำงานอย่างเดียวโดยไม่เรียนหนังสือมีจำนวน 191,742 คน หรือร้อยละ 46.9 เด็กอายุ 5-12 ปี ทำงานไปด้วยเรียนหนังสือไปด้วยร้อยละ 98.1 เด็กอายุ 13-14 ปี ทำงานไปด้วยเรียนหนังสือ ไปด้วยร้อยละ 84.9 เด็กอายุ 15-17 ปี ซึ่งกฎหมายคุ้มครองแรงงานอนุญาตให้ทำงานได้ร้อยละ 59.4 ทำงานอย่างเดียวไม่ได้เรียนหนังสือ

¹ กองคุ้มครองแรงงาน. (2562). รายงานสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายประจำ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน.

ตารางที่ 3 สรุปผลสำรวจการทำงานของเด็กอายุ 5-17 ปี

อายุ	เด็กทั้งหมด		เด็กทำงาน		แรงงานเด็ก	
	รวม	หญิง	รวม	ชาย	รวม	ชาย
รวม	10,470,738	5,126,150	408,679	258,479	176,699	126,971
5-12 ปี	6,156,530	3,007,764	41,508	19,300	41,508	19,300
13-14 ปี	1,661,399	813,309	61,224	35,517	20,175	10,372
15-17 ปี	2,652,809	1,305,077	305,947	205,661	115,016	97,344
หน่วย: ร้อยละ						
รวม	100.0	51.0	49.0	4.8	3.9	2.4
5-12 ปี	100.0	51.1	48.9	0.4	0.4	0.4
13-14 ปี	100.0	51.0	49.0	0.6	0.2	0.2
15-17 ปี	100.0	50.8	49.2	2.9	1.1	1.8
หน่วย: ร้อยละ (เปรียบเทียบเด็กทั้งหมด)						
รวม					1.7	2.4
5-12 ปี					0.4	0.4
13-14 ปี					0.2	0.2
15-17 ปี					1.1	1.8

ที่มา: กองคุ้มครองแรงงาน. (2562). รายงานสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

หมายเหตุ

- เด็กทำงาน หมายถึง เด็กอายุ 5-17 ปี ที่เรียนหนังสือไปด้วยทำงานไปด้วย และเด็กที่ทำงานอย่างเดียวโดยไม่เรียนหนังสือ (ทำงานหมายถึงทำงานตั้งแต่ 1 ชั่วโมงขึ้นไป โดยได้รับค่าจ้าง เงินเดือน ผลกำไร เงินปันผล ค่าตอบแทนที่มีลักษณะอย่างอื่นสำหรับผลงานที่ทำเป็นเงินสดหรือสิ่งของ หรือทำงานอย่างเดี่ยวน้อยกว่า 1 ชั่วโมง โดยไม่ได้รับค่าจ้างในธุรกิจ หรือไปมาเกษตรของหัวหน้าครัวเรือนหรือของสมาชิกในครัวเรือน)
- แรงงานเด็ก หมายถึง เด็กทำงานที่มีชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ในแต่ละกลุ่มอายุ ดังนี้ 1) เด็กอายุ 5-12 ปี ทำงานเชิงเศรษฐกิจใดๆ ในทุกประเภทกิจการ 2) เด็กอายุ 13-14 ปี ทำงานอันตรายหรือทำงานเชิงเศรษฐกิจใดๆ ที่มีชั่วโมงการทำงานหรือทำงานเชิงเศรษฐกิจใดๆ ที่มีชั่วโมงการทำงานมากกว่า 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
- งานอันตราย หมายถึง งานที่มีชั่วโมงการทำงานที่มากกว่าที่กฎหมายกำหนด คือ มากกว่า 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และหมายถึงงานที่ประเทศสมาชิกองค์การแรงงานระหว่างประเทศประกาศให้เป็นงานอันตรายสำหรับเด็ก

ตารางที่ 4 เด็กทำงานจำแนกตามอายุ การเรียน และทำงาน

อายุ	การเรียนและทำงาน		
	รวม	เรียนและทำงาน	ทำงานอย่างเดียว
หน่วย: คน			
รวม	408,679	216,937	191,742
5-12 ปี	41,508	40,707	801
13-14 ปี	61,224	51,980	9,244
15-17 ปี	305,947	124,250	181,697
หน่วย: ร้อยละ			
รวม	100.0	53.1	46.9
5-12 ปี	100.0	98.1	1.9
13-14 ปี	100.0	84.9	15.1
15-17 ปี	100.0	40.6	59.4

ที่มา: กองคุ้มครองแรงงาน. (2562). รายงานสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

2. สาเหตุที่เด็กต้องทำงาน

เด็กจำนวน 245,794 คน (ร้อยละ 60.1 ของเด็กทำงาน) ทำงานช่วยธุรกิจของครัวเรือน เด็กจำนวน 81,929 คน (ร้อยละ 20.0 ของเด็กทำงาน) ทำงานเพื่อหารายได้เสริมให้แก่ครัวเรือน เด็กจำนวน 46,695 คน (ร้อยละ 11.4 ของเด็กทำงาน) ทำงานเนื่องจากไม่ต้องการเรียนหนังสือ นอกจากนั้นเป็นเหตุผลอื่นๆ ซึ่งมีจำนวนน้อย ได้แก่ ทำงานเพื่อฝึกทักษะ ช่วยครอบครัวชำระหนี้สิน นำเงินไปจ่ายค่าเทอม ฯลฯ

3. เพศและอายุ

เด็กทำงานทั้งหมด 408,679 คน เป็นชาย 258,479 คน (ร้อยละ 63.2 ของเด็กทำงานทั้งหมด) เพศหญิง 150,200 คน (ร้อยละ 36.8 ของเด็กทำงานทั้งหมด)

เด็กทำงานมีอายุ 15-17 ปี (ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์) ร้อยละ 74.9 ของเด็กทำงานทั้งหมด อายุ 13-14 ปี ร้อยละ 15.0 อายุ 5-12 ปี ร้อยละ 10.2 เด็กทำงานอย่างเดียวไม่เรียนหนังสือเป็นเด็กกลุ่มอายุ 15-17 ปี ร้อยละ 94.8 ของเด็กที่ทำงานอย่างเดียว

4. ภูมิภาค

จากเด็กที่ทำงานทั้งหมด 408,679 คน อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 132,972 คน (ร้อยละ 32.5) อาศัยอยู่ในภาคใต้ 99,344 คน (ร้อยละ 24.3) อาศัยอยู่ภาคกลาง 83,403 คน (ร้อยละ 20.4) อาศัยอยู่ภาคเหนือ 78,886 คน (ร้อยละ 19.3) อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 14,074 คน (ร้อยละ 3.4) โดยเด็กทำงานในกรุงเทพมหานคร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ส่วนใหญ่เรียนหนังสือไปด้วยทำงานไปด้วย ขณะที่เด็กทำงานในภาคกลางและภาคเหนือส่วนใหญ่ทำงานเพียงอย่างเดียว

5. สถานภาพการทำงาน

เด็กทำงานอายุ 5-17 ปี จำนวน 266,036 คน (ร้อยละ 65.1 ของเด็กทำงาน) ช่วยงานธุรกิจหรืองานในไร่นาเกษตรของครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง เด็กทำงาน 127,922 คน (ร้อยละ 31.3 ของเด็กทำงาน) ทำงานเป็นลูกจ้างเอกชน และเด็กทำงาน 14,721 คน (ร้อยละ 3.6 ของเด็กทำงาน) เป็นนายจ้างหรือทำงานส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง

6. อุตสาหกรรม

เมื่อจำแนกเด็กทำงานตามสาขาอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจ 5 อันดับแรก พบว่า เด็กทำงานอายุ 5-17 ปี จำนวน 189,266 คน (ร้อยละ 46.3 ของเด็กทำงาน) ทำงานในสาขาการเกษตร การป่าไม้ และการประมง เด็กทำงานจำนวน 104,144 คน (ร้อยละ 25.5 ของเด็กทำงาน) ทำงานในสาขาขายส่ง ขายปลีก การซ่อมยานยนต์และรถจักรยานยนต์ เด็กทำงานจำนวน 37,377 คน (ร้อยละ 9.1 ของเด็กทำงาน) ทำงานในสาขาการผลิต เด็กทำงานจำนวน 37,244 คน (ร้อยละ 9.1 ของเด็กทำงาน) ทำงานในสาขาที่พักแรม บริการร้านอาหาร และเด็กทำงานจำนวน 20,418 คน (ร้อยละ 5 ของเด็กทำงาน) ทำงานในสาขาการก่อสร้าง

7. อาชีพ

เด็กทำงานอายุ 5-17 ปี จำนวน 146,881 คน (ร้อยละ 35.9 ของเด็กทำงาน) ทำงานที่มีฝีมือด้านการเกษตร ป่าไม้ และประมง เด็กทำงาน 106,038 คน (ร้อยละ 25.9 ของเด็กทำงาน) ทำงานเป็นพนักงานบริการและผู้จำหน่ายสินค้า เด็กทำงาน 101,832 คน (ร้อยละ 24.9 ของเด็กทำงาน) เป็นผู้ประกอบอาชีพงานพื้นฐาน

8. ชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์

ร้อยละ 3.5 ของเด็กทำงานทั้งหมด ทำงานต่อสัปดาห์เกิน 49 ชั่วโมง ร้อยละ 55.0 ทำงาน สัปดาห์ละ 15-48 ชั่วโมง ร้อยละ 41.5 ทำงาน 14 ชั่วโมงลงมา

เด็กอายุ 15-17 ปี ทำงานเกิน 48 ชั่วโมง เข้าข่ายเป็นแรงงานเด็ก 13,463 คน (ร้อยละ 4.4)

ตารางที่ 5 ชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์

ชั่วโมงทำงาน/สัปดาห์	กลุ่มอายุ			
	รวม	5-12 ปี	13-14 ปี	15-17 ปี
หน่วย: คน				
รวม	408,679	41,508	61,224	305,947
14 ชั่วโมงลงมา	169,549	35,944	53,427	80,178
15-48 ชั่วโมง	224,924	5,564	7,054	212,306
มากกว่า 48 ชั่วโมง	14,206	-	743	13,463
หน่วย: ร้อยละ				
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0
14 ชั่วโมงลงมา	41.5	86.6	87.3	26.2
15-48 ชั่วโมง	55.0	13.3	11.5	69.4
มากกว่า 48 ชั่วโมง	3.5	-	1.2	4.4

ที่มา: กองคุ้มครองแรงงาน. (2562). รายงานสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

9. สถานที่ทำงาน

เด็กอายุ 5-17 ปี จำนวน 164,926 คน (ร้อยละ 40.4 ของเด็กทำงานทั้งหมด) ทำงานในพื้นที่เพาะปลูก ฟาร์ม สวน หรือไร่ เด็กอายุ 5-17 ปี จำนวน 109,569 คน (ร้อยละ 26.8 ของเด็กทำงานทั้งหมด) ทำงานในที่อยู่อาศัยของครัวเรือน และเด็กอายุ 5-17 ปี จำนวน 42,175 คน (ร้อยละ 10.3 ของเด็กทำงาน) ทำงานที่บ้านหรือสถานประกอบการของลูกค้านายจ้าง

เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุพบว่า เด็กอายุ 5-12 ปี ทำงานในที่อยู่อาศัยของครัวเรือนมากที่สุด (ร้อยละ 52.2) เด็กอายุ 13-14 ปี และ 15-17 ปี ทำงานในพื้นที่เพาะปลูก ฟาร์ม สวน ไร่ มากที่สุด (ร้อยละ 42.0 และ 42.1 ตามลำดับ)

10. การทำงานอันตราย

ในปี พ.ศ. 2561 เด็กทำงานอายุ 5-17 ปี ทั้งหมดจำนวน 408,679 คน เป็นเด็กทำงานเข้าข่ายงานอันตราย² จำนวน 132,589 คน (ร้อยละ 32.4 ของเด็กทำงานทั้งหมด) เป็นเด็กที่ทำงานเข้าข่ายเด็กทำงานลักษณะอันตราย³ จำนวน 125,796 คน (ร้อยละ 30.8 ของเด็กทำงานทั้งหมด) งานลักษณะอันตรายที่เด็กทำมากที่สุดคือ งานยกของหนัก (เด็กชายยกของมีน้ำหนักเกิน 25 กก. เด็กหญิงเกิน 20 กก.) มีจำนวน 89,576 คน (ร้อยละ 21.9 ของเด็กทำงานทั้งหมด) รองลงมาคืองานที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีอันตราย เช่น ยาฆ่าแมลง/วัชพืช สารกัมมันตภาพรังสี พลุ มีจำนวน 30,250 คน (ร้อยละ 7.4 ของเด็กทำงานทั้งหมด) และทำงานประจำในระหว่างเวลา 22.00 น. ถึง 06.00 น. จำนวน 15,611 คน (ร้อยละ 3.8 ของเด็กทำงานทั้งหมด) ทำงานในที่ร้อนจัด เย็นจัด เสียงดัง จำนวน 15,357 คน (ร้อยละ 3.8 ของเด็กทำงานทั้งหมด)

ตารางที่ 6 การทำงานอันตราย

การทำงานอันตราย	พ.ศ. 2559		พ.ศ. 2561	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เด็กทำงานรวม	629,819	100.0	408,679	100.0
เด็กทำงานเข้าข่ายงานอันตราย	N/A	N/A	132,589	32.4
เด็กทำงานเข้าข่ายลักษณะงานอันตราย	85,806	12.4	125,796	30.8
- ยกของหนัก (เด็กชายยกของมีน้ำหนักเกิน 25 กก. เด็กหญิงเกิน 20 กก.)	37,383	5.4	89,567	21.9
- งานใช้เครื่องเจาะกระแทก หรือเครื่องจักรที่มีความสั่น สะเทือน เลื่อยไฟฟ้า ปั่นจั่น	2,626	0.4	5,639	1.4
- งานขับรถบรรทุก หรือยานพาหนะให้บริการสาธารณะ	2,211	0.3	933	0.2
- งานที่ทำบนที่สูงกว่าพื้นดิน 10 เมตรขึ้นไป	3,975	0.6	3,111	0.8
- ทำงานในที่ร้อนจัด เย็นจัด เสียงดัง	24,146	3.5	15,357	3.8

²เด็กทำงานเข้าข่ายอันตราย หมายถึง เด็กที่ทำงานมากกว่า 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวมกับเด็กที่ทำงานลักษณะงานอันตรายตามประกาศของกระทรวงแรงงานว่าด้วยงานอันตรายสำหรับเด็ก

³เด็กทำงานเข้าข่ายลักษณะงานอันตราย หมายถึง เด็กที่ทำงานอันตรายตามประกาศของกระทรวงแรงงานว่าด้วยงานอันตรายสำหรับเด็ก

ตารางที่ 6 การทำงานอันตราย (ต่อ)

การทำงานอันตราย	พ.ศ. 2559		พ.ศ. 2561	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- งานที่ทำในเรือประมงทะเล หรือขนถ่ายสินค้าเรือ เดินทะเล	1,096	0.2	1,878	0.5
- ทำงานประจำในระหว่างเวลา 22.00 น. ถึง 06.00 น.	3,656	0.5	15,611	3.8
- งานที่ทำในสถานบริการ สถานบันเทิง เช่น ผับ บาร์ คาราโอเกะ	973	0.1	1,050	0.3
- งานที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีอันตราย เช่น ยาฆ่าแมลง/วัชพืช สารกัมมันตภาพรังสี พลุ	9,365	1.4	30,205	7.4
- งานดูแลผู้ป่วยด้วยโรคติดต่อ หรืองานทำความสะอาด ส้วม เครื่องใช้เครื่องนุ่งห่มผู้ป่วย	N/A	N/A	524	0.1
- งานหลอม เป่า ปั้นรีดโลหะ หรืองานเชื่อมโลหะ	376	0.1	3,776	0.9
- งานที่ทำในสถานประกอบการเกี่ยวกับการแปรรูป สัตว์น้ำ	N/A	N/A	302	0.1

ที่มา: กองคุ้มครองแรงงาน, รายงานสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2561

หมายเหตุ:

1. เด็กทำงานเข้าข่ายอันตราย หมายถึง เด็กที่ทำงานมากกว่า 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวมกับเด็กที่ทำงานลักษณะงานอันตรายตามประกาศของกระทรวงแรงงานว่าด้วยงานอันตรายสำหรับเด็ก
2. เด็กทำงานเข้าข่ายลักษณะงานอันตราย หมายถึง เด็กที่ทำงานอันตรายตามประกาศของกระทรวงแรงงานว่าด้วยงานอันตรายสำหรับเด็ก
3. เด็กทำงาน 1 คน สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

นโยบายระดับชาติและแผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565

นโยบายระดับชาติและแผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 จัดทำตามกรอบและเจตนารมณ์ของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 รวมทั้งการรับฟังความเห็นจากเครือข่ายภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาสังคม ที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย และนำมากำหนดเป็นนโยบายและแผนปฏิบัติการฉบับนี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแผนบูรณาการและแผนระดับที่ 3 สำหรับการใช้ร่วมกันของเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นโยบายการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565

ประเทศไทยมีนโยบายการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 ดังต่อไปนี้

1. จัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายทุกรูปแบบ
2. บูรณาการความร่วมมือของประชาชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ในการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
3. ดำเนินการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายโดยคำนึงถึงหลักสิทธิเด็ก ค่านิยม และวัฒนธรรม
4. สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายแก่สาธารณะ ทั้งในและต่างประเทศ

แนวคิดการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565

1. พิจารณาการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายในมิติกว้าง กล่าวคือ การดำเนินงานด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจการสร้างสวัสดิภาพแก่เด็ก ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหน่วยงานอื่นๆ จำนวนมาก เช่น กระทรวงแรงงาน รับผิดชอบภารกิจด้านการคุ้มครองสิทธิแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รับผิดชอบภารกิจ

ด้านการจัดสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบภารกิจด้านสุขภาพ กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบภารกิจด้านการจัดการศึกษาแก่เด็ก ฯลฯ

2. จัดทำแผนแก้ปัญหาในจุดเริ่มต้น กล่าวคือ มีรายงานการศึกษาจำนวนมากรวมทั้งอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันที เพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก กล่าวถึงสาเหตุของการทำงานของเด็กว่าเกิดจากความยากจนและไม่ได้รับการศึกษา ดังนั้นในแผนฉบับนี้จึงเน้นการแก้ปัญหาคความยากจน และการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กที่ยากจน เพื่อลดโอกาสการเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนอายุครบ 18 ปี

3. ใช้แผนเพื่อสร้างระบบการดำเนินงานในภาพรวม โดยจัดทำแผนทั้งแผนเชิงรุก (เชิงป้องกัน) แผนคุ้มครอง และแผนบำบัดแก้ไข รวมทั้งการพัฒนากระบวนการดำเนินงานการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของกระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกา

4. บูรณาการการดำเนินงานของทุกหน่วยงาน แผนฉบับนี้เน้นการบูรณาการหน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขการใช้แรงงานเด็กและการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เริ่มตั้งแต่การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในช่วงการจัดทำแผน โดยชี้ให้ภาคีเครือข่ายทราบว่าการป้องกันแก้ไขการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายเป็นภารกิจของภาคีเครือข่ายที่ดำเนินงานด้านเด็ก ปรากฎการณเด็กเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นปลายเหตุของปัญหาคความยากจนและไม่ได้รับการศึกษา ดังนั้นภารกิจการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายจึงไม่ใช่ภารกิจของหน่วยงานใดเพียงหน่วยงานเดียว หากแต่เป็นภารกิจของทุกหน่วยงานที่มีหน้าที่สร้างสวัสดิภาพแก่เด็ก

5. แผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 ประกอบด้วยแผน 2 ส่วน คือ

5.1 แผนทั่วไป เป็นแผนที่รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงาน โครงการ/กิจกรรมที่กำลังดำเนินงานจะดำเนินงาน และต้องการดำเนินงานในอนาคต

5.2 แผนพัฒนาระบบการป้องกันและแก้ปัญหาคความยากจนและการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย เพื่อสร้างระบบการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพซึ่งสามารถตอบการประเมินอันดับความก้าวหน้าของการดำเนินงานการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายของประเทศไทยได้

แผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565

แผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 ประกอบด้วยแผนปฏิบัติการดังต่อไปนี้

1. แผนปฏิบัติการป้องกันการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

เป้าหมาย: ป้องกันการใช้แรงงานเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ในรูปแบบที่เลวร้าย

ตัวชี้วัดด้านผลลัพธ์ เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ได้รับการป้องกันการใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้าย

ตัวชี้วัดด้านผลผลิต

1. จำนวนเด็กยากจนที่ได้รับการส่งเสริมให้เข้าถึงระบบการศึกษา
2. จำนวนเด็กยากจนที่ได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพ
3. จำนวนเด็กและครอบครัวยากจนที่ได้รับสวัสดิการสังคม
4. จำนวนครอบครัวยากจนที่ได้รับการส่งเสริมอาชีพ
5. จำนวนคน/กลุ่ม/กิจกรรม/ข้อเสนอเชิงนโยบายการเฝ้าระวังการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
6. จำนวนครั้ง/จำนวนแห่ง/จำนวนคนที่เข้าร่วมการจัดกิจกรรมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณชน
7. จำนวนคน/กลุ่ม/สถานประกอบการที่ได้รับการส่งเสริมความรู้การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
8. จำนวนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันอบายมุข

กลยุทธ์/มาตรการ

1. ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งการศึกษาด้านอาชีพแก่เด็กยากจน ทั้งการศึกษาในและนอกระบบโรงเรียน
  - 1.1 ส่งเสริมการเข้าถึงระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในและนอกระบบโรงเรียน
  - 1.2 ส่งเสริมการศึกษาด้านอาชีพ
2. ยกระดับคุณภาพชีวิตเด็กและครอบครัวยากจน โดยการจัดสวัสดิการสังคม และการส่งเสริมอาชีพ
  - 2.1 การจัดสวัสดิการสังคมแก่เด็กและครอบครัวยากจน
  - 2.2 การส่งเสริมอาชีพแก่ครอบครัวยากจน

3. ฝึกระวังการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
4. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ความรู้การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายแก่สาธารณะ
5. ส่งเสริมความรู้ด้านการใช้แรงงานเด็กและการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
6. สร้างภูมิคุ้มกันอบายมุขแก่เด็กและเยาวชน

โครงการ/กิจกรรมที่สำคัญ

- โครงการขับเคลื่อนนโยบายการแก้ปัญหาเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษา และเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา
  - โครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตกหล่นและเด็กนอกระบบการศึกษา
  - โครงการครู DARE
  - โครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและเด็กนอกระบบการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
    - การจัดสรรเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ
      - o เงินอุดหนุนสงเคราะห์เด็กในครอบครัว ช่วยเหลือเด็กขาดแคลนและสงเคราะห์เด็กฝากเลี้ยงตามบ้าน
      - o เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวอุปถัมภ์
- โครงการฝึกอาชีพเด็กในกระบวนการยุติธรรม
  - o โครงการ ICT สอนทำสติ๊กเกอร์ไลน์
  - o การทำมั่งสวด การตัดผมชาย
  - o การทำอาหารคาวหวาน
  - o โครงการความร่วมมือกับเครือเจริญโภคภัณฑ์เพื่อส่งเด็กเข้าเรียนในสถาบันปัญญาภิวัตน์ในระดับ ปวช. ปวส. ปริญญาตรี และฝึกงานใน 7-Eleven
- โครงการเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่นักเรียนในครอบครัวยากจนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษาภาคบังคับ
  - โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพทางการเกษตร
  - โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ภายใต้เกษตรกรรมยั่งยืน (5 ประสาน)
  - โครงการส่งเสริมการทำสวนยางในรูปแบบแปลงใหญ่
  - โครงการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร (Smart Farmer)
  - โครงการส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนและสร้างวินัยการออม

- โครงการจัดสวัสดิการเพื่อเกษตรกรชาวสวนยาง โดยการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้เกษตรกรชาวสวนยาง
- โครงการสร้างทายาทหม่อนไหม
- การสนับสนุนงบประมาณแก่สภาเด็กและเยาวชนเพื่ออุดหนุนให้เด็กและเยาวชนในระดับตำบล/เทศบาล/อำเภอ/เขต จังหวัด/กรุงเทพฯ จัดกิจกรรมและพัฒนาเครือข่ายเด็กเยาวชนให้สร้างสรรค์สังคม
- โครงการส่งเสริมการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพกลไกสภาเด็กและเยาวชน ในมิติการคุ้มครองเด็ก
- โครงการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายการคุ้มครองเด็กและเยาวชน-กิจกรรม: การสร้างเครือข่ายคุ้มครองเด็กในระดับตำบล (การคัดกรองเด็กโดยแบบคัดกรองเพื่อสนับสนุนการเลี้ยงดูเด็กตามมาตรฐานขั้นต่ำ)
- โครงการปกป้องและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเชิงประเด็น-กิจกรรม: ปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการใช้สื่อออนไลน์
- โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ระดับพื้นที่
- โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสถาบันการศึกษา เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายปลอดภัยจากการค้ามนุษย์
- การบูรณาการตรวจร่วมเรือประมงและแรงงานบนเรือประมง
- การปรับปรุงข้อมูลและจัดทำหนังสือคนประจำเรือสำหรับคนต่างด้าว
- การตรวจแรงงานในระบบ
- การตรวจสอบสถานประกอบการกลุ่มเสี่ยงต่อการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ แรงงานขัดหนี้ การค้ามนุษย์ด้านแรงงาน
- การบูรณาการตรวจคุ้มครองแรงงานในเรือประมงในพื้นที่ 22 จังหวัดติดชายทะเล
- การบูรณาการตรวจแรงงานในพื้นที่กลุ่มเสี่ยง
- กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์
- กิจกรรมครอบครัวอบอุ่นได้ลูกหลานคืน
- โครงการอบรม “รู้ก่อนผิด คิดก่อนหลงทาง” แก่นักเรียนในกรุงเทพมหานคร
- โครงการสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายคุ้มครองแรงงานต่างด้าวอย่างยั่งยืน
- โครงการฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการด้านมาตรฐานแรงงานที่ดี

- กิจกรรมรณรงค์สร้างการตระหนักรู้ และเผยแพร่ความรู้เรื่องแรงงานเด็กในรูปแบบที่
เลวร้าย
- โครงการสถานศึกษาปลอดภัย-กิจกรรม: การปลูกฝังวัฒนธรรมความปลอดภัยแก่
ยุวแรงงานก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานเพื่อขับเคลื่อนความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของประเทศไทย
(Safety Thailand)
  - การส่งเสริมความรู้มาตรฐานแรงงานไทยและความรับผิดชอบต่อสังคมด้านแรงงาน
(Corporate Social Responsibility: CSR)
  - การส่งเสริมความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน
  - การรณรงค์วันต่อต้านการใช้แรงงานเด็กโลก 12 มิถุนายน
  - การส่งเสริมสวัสดิการแบบยืดหยุ่น
  - การส่งเสริมความรู้แก่แรงงานนอกระบบเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์
  - การอำนวยความสะดวกการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเป้าหมาย
  - การอำนวยความสะดวกเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติด

2. แผนปฏิบัติการช่วยเหลือ คู่ครอง และบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้าย

เป้าหมาย: เด็กที่เป็นเหยื่อการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายได้รับการช่วยเหลือ คู่ครอง
บำบัดรักษา และฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ

ตัวชี้วัดด้านผลลัพธ์ เด็กที่เป็นเหยื่อการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายได้รับการ
ช่วยเหลือ คู่ครอง บำบัดรักษา และฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ

ตัวชี้วัดด้านผลผลิต

1. จำนวนคดี/ผู้กระทำความผิดฐานการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่ถูกจับกุม
ดำเนินคดี
2. จำนวนศูนย์/สถานที่ดำเนินการด้านการปราบปรามจับกุมการกระทำความผิดการใช้
แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
3. จำนวนเด็กที่เป็นเหยื่อการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่ได้รับความช่วยเหลือและ
คู่ครอง
4. จำนวนเด็กที่เป็นเหยื่อการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่ได้รับการบำบัดรักษาและ
ฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ

กลยุทธ์/มาตรการ

1. การช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กจากการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย (การบังคับใช้กฎหมาย)

2. การบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

โครงการ/กิจกรรมที่สำคัญ

- การปราบปรามจับกุมผู้ใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย กรณีการค้ามนุษย์และการกระทำความผิดเกี่ยวกับการผลิตและครอบครองสื่อลามกอนาจารเด็ก

- การระดมกวาดล้างการบังคับใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

- การรับแจ้งเหตุ คัดกรอง และช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ผ่านทางศูนย์ช่วยเหลือสังคม OSCC สายด่วน 1300

- โครงการจัดตั้งศูนย์พิทักษ์เด็ก (Children's Advocacy Center Thailand: ACT)

- โครงการตรวจประเมินอายุเด็กทางคดี

- โครงการคลินิกจิตสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติดและการกระทำความรุนแรงในครอบครัว

- โครงการ “ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายและครอบครัว”

- ศูนย์ติดตามดูแลด้วยความห่วงใย

- การพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการและให้บริการสวัสดิการสังคมสำหรับเด็ก เพื่อให้การสงเคราะห์และคุ้มครองเด็กผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

- การพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการสังคมในสถาบัน การประสานส่งต่อเด็กในสถานรองรับพัฒนาและแก้ไขปัญหารายบุคคล

- โครงการจัดสวัสดิการในบ้านพักเด็กและครอบครัว-กิจกรรม: สนับสนุนงบประมาณการคุ้มครองสวัสดิภาพและจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้ใช้บริการในบ้านพักเด็กและครอบครัว

- การให้ความช่วยเหลือ ฟื้นฟู เด็กที่ถูกใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้าย

- กิจกรรมส่งเสริมการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานควบคุมให้ได้รับการศึกษามาตรฐานเดียวกับเด็กและเยาวชนทั่วไป

- กิจกรรมเตรียมความพร้อมเด็กและเยาวชนก่อนปล่อย

- การรักษาพยาบาลผู้ถูกกระทำความรุนแรงและผู้ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ณ หน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (เฉพาะที่เข้าข่ายแรงงานเด็กและค้ามนุษย์ด้านแรงงาน)

- การพัฒนาระบบบริการศูนย์พึ่งได้

3. แผนปฏิบัติการบูรณาการและพัฒนาระบบและกลไกการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายและการสื่อสารสาธารณะ

เป้าหมาย:

1. พัฒนาระบบบูรณาการการปฏิบัติงานด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
2. พัฒนาระบบและกลไกการปฏิบัติงานด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
3. พัฒนาการสื่อสารสาธารณะการปฏิบัติงานด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายทั้งในและต่างประเทศ
4. ผลักดันและติดตามประเมินผลการนำนโยบายและแผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 ไปปฏิบัติ

ตัวชี้วัดด้านผลลัพธ์

1. การปฏิบัติงานด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายมีความครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมาย
2. การปฏิบัติงานด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นจากการใช้ข้อมูล
3. ประชาชนในประเทศ ต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการปฏิบัติงานด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

ตัวชี้วัดด้านผลผลิต

1. มีข้อตกลงความร่วมมือการปฏิบัติงานด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
2. จำนวนการบูรณาการฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
3. จำนวนกิจกรรม/ผู้รับข่าวสารจากการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เกี่ยวข้องแก่นานาชาติและองค์การระหว่างประเทศ
4. จำนวนกิจกรรมการอบรม/ผู้ปฏิบัติงาน/หน่วยงานที่ได้รับการเสริมศักยภาพด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
5. มีคู่มือการปฏิบัติงานการการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
6. จำนวนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่ได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุง

กลยุทธ์/มาตรการ

1. การบูรณาการการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงาน
2. การบูรณาการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
3. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เกี่ยวข้องแก่นานาชาติและองค์การระหว่างประเทศ

4. การอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
6. การพัฒนาหรือปรับปรุงกฎหมาย

โครงการ/กิจกรรมที่สำคัญ

- การจัดตั้งคณะกรรมการการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายระดับจังหวัด
- การบูรณาการตรวจแรงงานเด็กและการคุ้มครองเด็ก
- การผลักดันและติดตามประเมินผลการนำนโยบายระดับชาติและแผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 ไปปฏิบัติ
- การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการคุ้มครองเด็ก
- การบันทึกข้อมูลสถิติด้านการดำเนินคดีและการช่วยเหลือเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้าย การแสวงหาประโยชน์การใช้แรงงานหรือบริการและการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น ลงในระบบฐานข้อมูลการค้ามนุษย์ของประเทศไทยด้านการดำเนินคดีและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
- โครงการส่งเสริมการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
  - o จัดทำแผนปฏิบัติการระดับภูมิภาคว่าด้วยสิทธิเด็กในบริบทการโยกย้ายถิ่นฐานในอาเซียน (Regional Plan of Action for the Rights of Children in the Context of Migration) เพื่ออนุรักษ์สิทธิของเด็กรวมทั้งสิทธิของเด็กในบริบทการโยกย้ายถิ่นฐานในอาเซียน
  - o การพัฒนาบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐเมียนมา ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการโยกย้ายถิ่นฐาน
- โครงการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายคุ้มครองเด็กและเยาวชน-กิจกรรม: การพัฒนาศักยภาพและทักษะผู้ปฏิบัติงานสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
- การให้บุคลากรเข้าร่วมการประชุม/อบรม/สัมมนาเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายและการค้ามนุษย์
- การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและแนวปฏิบัติแก่พนักงานสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ และพนักงานฝ่ายปกครอง
- โครงการเพิ่มศักยภาพพนักงานตรวจแรงงานในการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และการบังคับใช้แรงงาน
- การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย
- การพัฒนาหรือปรับปรุงกฎหมาย

ภาคผนวก

แผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565

1. แผนปฏิบัติการป้องกันการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

ตัวชี้วัดด้านผลลัพธ์: เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ได้รับการป้องกันการใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้าย

กลยุทธ์/มาตรการ		
1. ส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กยากจน		
ตัวชี้วัดด้านผลลัพธ์		
- จำนวนเด็กยากจนที่ได้รับการส่งเสริมให้เข้าถึงระบบการศึกษา		
- จำนวนเด็กยากจนที่ได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพ		
1.1 ส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- โครงการขับเคลื่อนนโยบายแก้ปัญหาเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษาและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา	จำนวนเด็กสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน	กระทรวงศึกษาธิการ
- โครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตกหล่นและเด็กนอกระบบการศึกษา		
- โครงการครู DARE	จำนวนครั้งการจัดกิจกรรม	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- โครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและเด็กนอกระบบการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	- เด็กด้อยโอกาส 1,000 คนได้รับการศึกษา - ครู 131 คนได้รับการพัฒนา	กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
1.2 การศึกษาด้านอาชีพ		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- โครงการฝึกอาชีพเด็กในกระบวนการยุติธรรม	จำนวนเด็กเข้าร่วมโครงการปฏิบัติงานตามอาชีพ	ศาลเยาวชนและครอบครัว
- โครงการเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่นักเรียนในครอบครัวยากจนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษามัธยมศึกษา	จำนวนผู้สำเร็จการอบรมด้วยมาตรฐานการฝึกไม่น้อยกว่าร้อยละ 85	กระทรวงแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
- โครงการทายาทหม่อนไหม	- เด็กและเยาวชนในโรงเรียน 71 โรงเรียนได้รับการฝึกอาชีพด้านหม่อนไหม - ทายาทเกษตรกรในชุมชน 9 ชุมชนได้รับการฝึกอาชีพด้านหม่อนไหม	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมหม่อนไหม

กลยุทธ์/มาตรการ		
2. ยกระดับคุณภาพชีวิตเด็กและครอบครัวยากจน		
2.1 การจัดสวัสดิการสังคมแก่เด็กและครอบครัวยากจน		
ตัวชี้วัดด้านผลผลิต		
- จำนวนเด็กและครอบครัวยากจนที่ได้รับสวัสดิการสังคม		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- การจัดสรรเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ	จำนวนเด็กได้รับเงินอุดหนุน	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน
2.2 การส่งเสริมอาชีพแก่ครอบครัวยากจน		
ตัวชี้วัดด้านผลผลิต		
- จำนวนครอบครัวยากจนที่ได้รับการส่งเสริมอาชีพ		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพทางการเกษตร	จำนวนเกษตรกรและประชาชนมีความรู้ด้านการเกษตรตรงความต้องการ	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร
- โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ภายใต้เกษตรกรรมยั่งยืน (5 ประสาน)	เกษตรกร 4,500 คน ผ่านการอบรม	การยางแห่งประเทศไทย
- โครงการส่งเสริมการทำสวนยางในรูปแบบแปลงใหญ่	จำนวนกลุ่มยางพาราแปลงใหญ่ 106 แปลง	การยางแห่งประเทศไทย
- โครงการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร (Smart Farmer)	เกษตรกร 6,000 คน ผ่านการอบรม	การยางแห่งประเทศไทย
- โครงการส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือนและสร้างวินัยการออม	เกษตรกร 6,000 คน ผ่านการอบรม	การยางแห่งประเทศไทย
- โครงการจัดสวัสดิการเพื่อเกษตรกรชาวสวนยาง โดยการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้เกษตรกรชาวสวนยาง	เกษตรกร 3,720 คน ผ่านการอบรมอาชีพเสริม	การยางแห่งประเทศไทย
3. การเฝ้าระวังการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย		
ตัวชี้วัดด้านผลผลิต		
- จำนวนคน/กลุ่ม/กิจกรรม/ข้อเสนอเชิงนโยบาย การเฝ้าระวังการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- การสนับสนุนงบประมาณแก่สภาเด็กและเยาวชน	จำนวนกลุ่มสภาเด็กและเยาวชนที่ได้รับสนับสนุนงบประมาณ	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน
- โครงการส่งเสริมการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กโดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพและกลไกสภาเด็กและเยาวชนในมิติการคุ้มครองเด็ก	จำนวนเด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกสภาเด็กที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองเด็กจากรุนแรงทุกรูปแบบ	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน

กลยุทธ์/มาตรการ		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- โครงการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายคุ้มครองเด็กและเยาวชน-กิจกรรม: การสร้างเครือข่ายคุ้มครองเด็กในระดับตำบล (การคัดกรองเด็กโดยแบบคัดกรองเพื่อสนับสนุนการเลี้ยงดูตามมาตรฐานขั้นต่ำ)	จำนวนเด็กได้รับการคัดกรอง	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน
- โครงการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนเชิงประเด็น-กิจกรรม: ปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการใช้สื่อออนไลน์	- จำนวนข้อเสนอเชิงนโยบาย/ มาตรการ/กลไก การส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากภัยออนไลน์ - จำนวนเด็ก เยาวชน และบุคคลแวดล้อมได้รับการเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน
- โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ระดับพื้นที่	จำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน
- โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสถาบันการศึกษาเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายปลอดภัยจากการค้ามนุษย์	จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน
- การบูรณาการตรวจร่วมเรือประมงและแรงงานบนเรือประมง	จำนวนการตรวจร่วม 144 ครั้ง	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมประมง
- การปรับปรุงข้อมูลและจัดทำหนังสือคนประจำเรือสำหรับคนต่างด้าว	แรงงานประมงได้รับความคุ้มครอง 50,000 คน	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมประมง
- การตรวจแรงงานในระบบ	- จำนวนแรงงานได้รับการคุ้มครอง - ร้อยละของสถานประกอบการที่ปฏิบัติตามกฎหมาย	กระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กองคุ้มครองแรงงาน
- การตรวจสถานประกอบการกลุ่มเสี่ยงต่อการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ แรงงานขัดหนี้ การค้ามนุษย์ด้านแรงงาน	- จำนวนแรงงานได้รับการคุ้มครอง - ร้อยละของสถานประกอบการที่ปฏิบัติตามกฎหมาย	กระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กองคุ้มครองแรงงาน
- การบูรณาการตรวจคุ้มครองแรงงานในเรือประมงในพื้นที่ 22 จังหวัดติดชายทะเล	- จำนวนแรงงานได้รับการคุ้มครอง - จำนวนครั้งของการบูรณาการตรวจ	กระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กองคุ้มครองแรงงาน
- การบูรณาการตรวจแรงงานในพื้นที่กลุ่มเสี่ยง	จำนวนครั้งการบูรณาการตรวจ	กระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กองคุ้มครองแรงงาน

กลยุทธ์/มาตรการ		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- การพัฒนาศักยภาพสถานประกอบการตามแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี	จำนวนสถานประกอบการที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพตามแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี	กระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำนักพัฒนามาตรฐานแรงงาน
- กิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์	ผู้ประกอบการและเยาวชนที่เข้าร่วมมีการสื่อสารและสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน	ศาลเยาวชนและครอบครัว
- กิจกรรมครอบครัวอบอุ่นได้ลูกหลานคืน	เยาวชนที่เข้าอบรมมีความตระหนักในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำและมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น	ศาลเยาวชนและครอบครัว
- โครงการอบรม “รู้ก่อนผิด คิดก่อนหลงทาง” แก่นักเรียนในกรุงเทพฯ	เด็กและเยาวชนที่เข้ารับการอบรมมีความรู้และความตระหนักในกฎหมายลดการตกเป็นเหยื่อและเป็นผู้กระทำความผิด	ศาลเยาวชนและครอบครัว
- โครงการสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายคุ้มครองแรงงานต่างด้าวอย่างยั่งยืน	- จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างความรู้การบริหารเครือข่าย - จำนวนครั้งการจัดประชุมเครือข่าย	กระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
4. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ความรู้การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายแก่สาธารณะ		
ตัวชี้วัดด้านผลผลิต		
- จำนวนครั้ง/จำนวนแห่ง/จำนวนคนที่เข้าร่วมการจัดกิจกรรมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณะ		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- โครงการฝึกอบรมการพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการตามมาตรฐานแรงงานที่ดี	- จำนวนครั้งของการฝึกอบรม 2 ครั้ง - จำนวนผู้เข้าร่วมไม่น้อยกว่า 120 คน	กรมประมง
- กิจกรรมรณรงค์สร้างการตระหนักรู้และเผยแพร่ความรู้เรื่องการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	จำนวนครั้ง/แห่ง/คน ที่ดำเนินการ	- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กระทรวงมหาดไทย - กรมกิจการเด็กและเยาวชน - สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด - กระทรวงอุตสาหกรรม - กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

กลยุทธ์/มาตรการ		
5. ส่งเสริมความรู้ด้านการใช้แรงงานเด็กและการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย		
ตัวชี้วัดด้านผลผลิต		
- จำนวนคน/กลุ่ม/สถานประกอบการที่ได้รับการส่งเสริมความรู้การใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- โครงการสถานศึกษาปลอดภัย-กิจกรรม: การปลูกฝังวัฒนธรรมความปลอดภัยแก่ยูวแรงงานก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานเพื่อขับเคลื่อนความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของประเทศไทย (Safety Thailand)	- จำนวนสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ - ผู้เข้าร่วมมีความรู้เรื่องความปลอดภัยและลักษณะของงานที่เป็นอันตรายและต้องห้ามสำหรับเด็ก	กระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กองความปลอดภัยแรงงาน
- การส่งเสริมความรู้มาตรฐานแรงงานไทยและความรับผิดชอบต่อสังคมด้านแรงงาน (Corporate Social Responsibility: CSR)	จำนวนสถานประกอบการที่เข้าร่วมกิจกรรม	กระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำนักพัฒนามาตรฐานแรงงานไทย
- การส่งเสริมความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน	จำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม	กระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กองคุ้มครองแรงงาน
- การรณรงค์วันต่อต้านการใช้แรงงานเด็กโลก 12 มิถุนายน	จำนวนผู้ร่วมงานไม่น้อยกว่าเป้าหมายที่กำหนด	กระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กองคุ้มครองแรงงาน
- การส่งเสริมสวัสดิการแบบยืดหยุ่น	แรงงานในกลุ่มเป้าหมายทุกคนได้รับความรู้	กระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กองสวัสดิการแรงงาน
- การส่งเสริมความรู้แก่แรงงานนอกระบบเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์	จำนวนแรงงานนอกระบบกลุ่มเสี่ยงที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนา กำกับดูแลให้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย	กระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กองคุ้มครองแรงงานนอกระบบ
6. สร้างภูมิคุ้มกันอบายมุขแก่เด็กและเยาวชน		
ตัวชี้วัดด้านผลผลิต		
- จำนวนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันอบายมุข		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- การอำนวยความสะดวกการสร้างภูมิคุ้มกันการป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเป้าหมาย	ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการสร้างภูมิคุ้มกัน	สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
- การอำนวยความสะดวกเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติด	ร้อยละพื้นที่ที่มีปัญหาการแพร่ระบาดยาเสพติดเกิดการจัดการเพื่อเสริมสร้างพื้นที่ปลอดภัย	สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

2. แผนปฏิบัติการช่วยเหลือ คุ่มครอง และบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้าย

ตัวชี้วัดด้านผลลัพธ์: เด็กที่เป็นเหยื่อการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายได้รับการช่วยเหลือ คุ่มครอง บำบัดรักษา และฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ

กลยุทธ์/มาตรการ		
1. การช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กจากการถูกใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้าย		
1.1 ปราบปรามจับกุมผู้ใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย		
ตัวชี้วัดด้านผลผลิต		
- จำนวนคดี/ผู้กระทำความผิดฐานการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่ถูกจับกุมดำเนินคดี		
- จำนวนศูนย์/สถานที่ดำเนินการด้านการปราบปรามจับกุมการกระทำความผิดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- การปราบปรามการค้ามนุษย์ที่ใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย กรณีการค้ามนุษย์และการกระทำความผิดเกี่ยวกับการผลิตและครอบครองสื่อลามกอนาจารเด็ก	จำนวนเรื่อง/คดี	กรมสอบสวนคดีพิเศษ
- การระดมกวาดล้างการบังคับใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	จำนวนครั้งดำเนินการ	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- การรับแจ้งเหตุ คัดกรอง ช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ผ่านศูนย์ช่วยเหลือสังคม OSCC สายด่วน 1300	จำนวนสถานีตำรวจ/หน่วยงานที่ดำเนินการ	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- การประชุมวางแผนช่วยเหลือเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ (Case Conference) กับทีมสหวิชาชีพและ NGOs ในพื้นที่	จำนวนครั้งดำเนินการ	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- โครงการจัดตั้งศูนย์พิทักษ์เด็ก (Children's Advocacy Center Thailand: ACT)	จำนวนศูนย์ ACT	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
1.2 การช่วยเหลือทางคดีแก่เด็กที่ถูกใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้าย		
ตัวชี้วัดด้านผลผลิต		
- จำนวนเด็กที่เป็นเหยื่อการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่ได้รับความช่วยเหลือและคุ้มครอง		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- โครงการตรวจประเมินอายุเด็กทางคดี	จำนวนเด็กที่ได้รับการตรวจประเมินอายุเพื่อประกอบการดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง หรือตรวจอายุกรณีไม่มีเอกสารประจำตัว เพื่อลดโอกาสการจ้างแรงงานที่อายุต่ำกว่าเกณฑ์	กระทรวงสาธารณสุข

กลยุทธ์/มาตรการ		
2. การบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้าย		
ตัวชี้วัดด้านผลผลิต		
- จำนวนเด็กที่เป็นเหยื่อการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่ได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ		
2.1 การจัดสวัสดิการและคุ้มครองเด็กและเยาวชน		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
<ul style="list-style-type: none"> - โครงการคลินิกจิตสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติดและการกระทำทารุณในครอบครัว - โครงการ “ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายและครอบครัว” - ศูนย์ติดตามดูแลด้วยความห่วงใย 	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนเยาวชนติดยาเสพติดหรือได้รับความรุนแรงได้รับการบำบัดรักษา - จำนวนผู้เสียหายหรือผู้ได้รับการกระทำทารุณแรง ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคดีคุ้มครองสวัสดิภาพได้รับการดูแลช่วยเหลือและติดตาม - จำนวนเด็กที่ได้รับการดูแลติดตามและได้รับการช่วยเหลือ ได้รับการส่งต่อด้านสาธารณสุข อาชีพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีระยะเวลาติดตาม 3 เดือน 6 เดือน และ 1 ปี 	ศาลเยาวชนและครอบครัว
<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการสังคมและให้บริการสวัสดิการสังคมสำหรับเด็ก เพื่อให้การสงเคราะห์และคุ้มครองผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 	จำนวนเด็กและเยาวชนในสถานรองรับได้รับการสงเคราะห์ ช่วยเหลือ พัฒนา และคุ้มครองสวัสดิภาพ	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กองสวัสดิการเด็กและครอบครัว
<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการสังคมในสถาบัน การประสานส่งต่อเด็กในสถานรองรับพัฒนาและแก้ไขปัญหารายบุคคล 	จำนวนเด็กและเยาวชนในสถาบันที่ได้รับการช่วยเหลือและส่งต่อเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและแก้ไขปัญหารายบุคคล	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กองสวัสดิการเด็กและครอบครัว
<ul style="list-style-type: none"> - โครงการจัดสวัสดิการสังคมในบ้านพักเด็กและครอบครัว <p>กิจกรรม: สนับสนุนงบประมาณการคุ้มครองสวัสดิภาพและจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้ใช้บริการในบ้านพักเด็กและครอบครัว</p>	จำนวนเด็กที่ถูกใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้ายได้รับการคุ้มครอง พัฒนา ฟื้นฟู ดูแล และได้รับสวัสดิการสังคม	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กองสวัสดิการเด็กและครอบครัว
2.2 การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมส่งเสริมการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในสถานควบคุมที่ได้รับการศึกษามาตรฐานเดียวกับเด็กและเยาวชนทั่วไป 	จำนวนเด็กในสถานควบคุมที่ได้รับการส่งเสริมการศึกษา	กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมเตรียมความพร้อมเด็กและเยาวชนก่อนปล่อย 	จำนวนเด็กและเยาวชนที่มีความพร้อมกลับคืนสู่ครอบครัว	กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

กลยุทธ์/มาตรการ		
2.3 การรักษาพยาบาล		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- การรักษาพยาบาลผู้ถูกระทำ ความรุนแรง และผู้ตั้งครุฑไม่พึงประสงค์ ณ หน่วยบริการ ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (เฉพาะที่เข้าข่าย แรงงานเด็กและค้ำมนุษย์ด้านแรงงาน)	จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่มารับ บริการ ณ หน่วยบริการสาธารณสุข สังกัดกระทรวงสาธารณสุข	กระทรวงสาธารณสุข
- การพัฒนาระบบบริการศูนย์พึ่งได้	จำนวนเหยื่อการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่ถูกกระทำ ความรุนแรง ด้านกาย เพศ จิตใจ ละเลย ทอดทิ้ง และแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ได้รับบริการสาธารณสุขอย่างเท่าเทียม	กระทรวงสาธารณสุข
2.4 การฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- โครงการคลินิกจิตสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติดและ การกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว	จำนวนเยาวชนที่ติดยาเสพติดหรือได้รับความรุนแรงได้รับการรักษา	ศาลเยาวชนและครอบครัว
- โครงการ “ศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ เพื่อ ช่วยเหลือผู้เสียหายและครอบครัว”	จำนวนผู้เสียหายหรือผู้ได้รับการกระทำ ความรุนแรง ผู้ที่ได้รับผลกระทบจาก คดีคุ้มครองสวัสดิภาพได้รับการดูแล ช่วยเหลือ ติดตาม	ศาลเยาวชนและครอบครัว
- ศูนย์ติดตามดูแลด้วยความห่วงใย	จำนวนเด็กที่ได้รับการติดตามดูแลและ ได้รับความช่วยเหลือ ได้รับการส่งต่อ ด้านสาธารณสุข อาชีพ และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง โดยมีระยะเวลาติดตาม 3 เดือน 6 เดือน และ 1 ปี	ศาลเยาวชนและครอบครัว
- การให้ความช่วยเหลือ ฟื้นฟู เด็กที่ถูกใช้ แรงงานในรูปแบบที่เลวร้าย	จำนวนเด็กที่ถูกใช้แรงงานในรูปแบบที่ เลวร้าย ได้รับการฟื้นฟูร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และจิตใจ	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

3. แผนปฏิบัติการบูรณาการพัฒนาระบบและกลไกการจัดการใช้แรงงานเด็ก

ในรูปแบบที่เลวร้ายและการสื่อสารสาธารณะ

ตัวชี้วัดด้านผลลัพธ์:

- 1) การปฏิบัติงานด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายมีความครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมาย
- 2) การปฏิบัติงานด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นจากการใช้ข้อมูล
- 3) ประชาชนในประเทศ ต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการปฏิบัติงานด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย

กลยุทธ์/มาตรการ		
1. การบูรณาการการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงาน		
ตัวชี้วัดด้านผลผลิต:		
- มีข้อตกลงความร่วมมือการปฏิบัติงานด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายระดับจังหวัด	มีข้อตกลงความร่วมมือจัดตั้งคณะกรรมการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายระดับจังหวัด	กระทรวงแรงงาน
- การบูรณาการการตรวจแรงงานเด็กและการคุ้มครองเด็ก	มีข้อตกลงความร่วมมือบูรณาการการตรวจแรงงานเด็กและการคุ้มครองเด็ก	กระทรวงแรงงาน
- การผลักดันและติดตามประเมินผลการนำนโยบายและแผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 ไปปฏิบัติ	มีการนำนโยบายและแผนปฏิบัติการด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 ไปปฏิบัติ	กระทรวงแรงงาน
2. การบูรณาการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย		
ตัวชี้วัดด้านผลผลิต		
- จำนวนการบูรณาการฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการคุ้มครองเด็ก	มีระบบย่อยภายใต้ระบบสารสนเทศเพื่อการคุ้มครองเด็ก 6 ระบบ ได้แก่ 1) ระบบรับแจ้งเหตุ 2) ระบบคัดกรองเด็ก 3) ระบบสวัสดิการเด็กและครอบครัว 4) ระบบการจัดการรายกรณี 5) ระบบพนักงานเจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานคุ้มครองเด็ก 6) ระบบตรวจสอบข้อมูลทะเบียนราษฎร์	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน

กลยุทธ์/มาตรการ		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- การบันทึกข้อมูลสถิติด้านการดำเนินคดีและการช่วยเหลือเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการใช้แรงงานในรูปแบบที่เลวร้าย การแสวงประโยชน์จากการใช้แรงงานหรือบริการ และการแสวงประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่นลงในระบบฐานข้อมูลการค้ามนุษย์ของประเทศไทยด้านการดำเนินคดี และช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	มีการบันทึกข้อมูลสถิติ	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน
3. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายแก่นานาชาติและองค์การระหว่างประเทศ		
ตัวชี้วัดด้านผลผลิต		
- จำนวนกิจกรรม/ผู้รับข่าวสารจากการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เกี่ยวข้องแก่นานาชาติและองค์การระหว่างประเทศ		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- โครงการส่งเสริมการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กิจกรรม 1) จัดทำแผนปฏิบัติการระดับภูมิภาคว่าด้วยสิทธิเด็กในบริบทการโยกย้ายถิ่นฐานในอาเซียน (Regional Plan of Action for the Rights of Children in the Context of Migration) เพื่ออนุวัติปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในบริบทการโยกย้ายถิ่นฐานในอาเซียน 2) การพัฒนาบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐเมียนมา ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการโยกย้ายถิ่น	- มีแผนปฏิบัติการระดับภูมิภาคว่าด้วยสิทธิเด็กในบริบทการย้ายถิ่นฐานในอาเซียน - มีการขับเคลื่อนงานตามแผนปฏิบัติการระดับภูมิภาคว่าด้วยสิทธิเด็กในบริบทการย้ายถิ่นฐานในอาเซียน - มีบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐเมียนมา ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการโยกย้ายถิ่น - มีการดำเนินงานตามบันทึกความร่วมมือ	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน
4. การอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
ตัวชี้วัดด้านผลผลิต		
- จำนวนกิจกรรมการอบรม/ผู้ปฏิบัติงาน/หน่วยงานที่ได้รับการเสริมศักยภาพด้านการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- โครงการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายคุ้มครองเด็กและเยาวชน กิจกรรม: การพัฒนาศักยภาพและทักษะผู้ปฏิบัติงานสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก	จำนวนบุคลากรได้รับการเสริมสร้างศักยภาพ	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน

กลยุทธ์/มาตรการ		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- การให้บุคลากรเข้าร่วมการประชุม/อบรม/สัมมนาเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย และการค้ามนุษย์	จำนวนครั้งที่ดำเนินงาน/จำนวนบุคลากรที่เข้าร่วม	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและแนวปฏิบัติแก่พนักงานสืบสวนสอบสวนคดีค้ามนุษย์ และพนักงานฝ่ายปกครอง	- จำนวนพนักงานสอบสวนที่ได้รับการอบรม - จำนวนพนักงานฝ่ายปกครองที่ได้รับการอบรม	- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง
- โครงการเพิ่มศักยภาพพนักงานตรวจแรงงานในการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และการบังคับใช้แรงงาน	จำนวนพนักงานตรวจแรงงานได้รับความรู้ ความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์ลักษณะความผิดที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับฐานความผิดค้ามนุษย์ด้านแรงงาน การใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับหรือบริการ	กระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กองคุ้มครองแรงงาน
5. การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย		
ตัวชี้วัดด้านผลผลิต		
- มีคู่มือการปฏิบัติงานการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	มีคู่มือการปฏิบัติงานการจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย	กระทรวงแรงงาน
6. การพัฒนาหรือปรับปรุงกฎหมาย		
ตัวชี้วัดด้านผลผลิต		
- จำนวนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่ได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุง		
โครงการ/กิจกรรม	ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
- การพัฒนาหรือปรับปรุงกฎหมาย	จำนวนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่ได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุง	- กระทรวงแรงงาน - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงมหาดไทย